

VYFDE PART.

Bevattende sekere gepubliseerde dokumente wat ons vir die nageslag graag wil bewaar.

§74—KAAPSTADSE AFRIKAANS.

Goedgunstig het die skryfster, mej. Sarah Goldblatt, my verlof verleen om, met die vrindelike toestemming van die redaksie van *Die Huisgenoot*, onderstaande waardevolle bydrae tot genoemde tydskrif in *Ons Geselstaal* op te neem. Mej. Sarah Goldblatt is geen onbekende figuur in ons Afrikaanse Letterkunde nie. Haar ywer om Afrikaans as skryftaal op te hef is aan al die lesers van *Die Huisgenoot* en ander geskifte te oorbekend, sodat verder introduksie mosterd ná die maal sal wees. Baie is ons aan haar geesdrif verskuldig en ook aan die bekwaamheid waarmee *Die Huisgenoot* bevoorregtes en onbevoorregtes ingelig het en steeds die voortou in hande hou. Soveel te meer waardeer ons die gunsbewys en bied nogmaals ons dankerkenning aan.

Hier volg Mej. Goldblatt haar bydrae:

AFRIKAANS VIER-EN-SEWENTIG JAAR GELEDE.

Deur Sarah Goldblatt.

(Sien *Die Huisgenoot* van Jan. en Feb. 1919).

Noudat die deskundiges besig is om vas te stel wat wel en wat nie suiwer Afrikaans is nie—en van harte vertrou ek dat hulle daarby die verstandige raad van dr. D. F. Malherbe in sy *Afrikaanse Taalboek*, bl. 17, §9, in oorweging sal neem—, word dit al hoe meer interessant om die spore van Afrikaans in die verlede teë te kom. Volgens die hierbo aangehaalde werk, word Afrikaans geskryf sedert 1875, en dit sal ook swaar gaan om gedrukte of geskrewe Afrikaans van voor daardie tyd te kry. Die „deftige” mense het maar die leiding gegee; en dus was dit vanself te verstaan dat hoe ’n mens ook gepraat het, skryf moes hy in *Hoog-Hollands*. Maar hier en daar, in ’n boek waar Afrikaans, die patois, uitgeskel word of sleggemaak word, kan ons nasoek doen met die doel om na die vorm van die gesproke taal te soek.

So ’n boek het ek in die Kaapse Biblioteek gekry. Dit is *De Nederduitsche Taal in Zuid-Afrika hersteld, zijnde eene handleiding tot de kennis dier taal, naar de plaatselijke behoefte van het land gewijzigd*. Door A. N. E. Changuion. Die boek is in Kaapstad gedruk en uitgegee

in die jaar 1844. Prof. Changuion is in 1831 aangestel in die „Z.A. Atheneum” om onderwys te gee deur middel van Hollands in Grieks en Latyn. Later is sy assistent ontslaan, en hy moes ook die onderwys van Duits en Hollands op hom neem, en was dus genoodsaak om laasgenoemde taal vir die eerste keer te bestudeer. Hy het die nodigheid van ’n behoorlike spraakkuns ingesien en dit opgestel. In die boek bepaal hy hom heeltemal by sy poging, maar orals haal hy aan wat die Kapenare hiervoor of daarvoor sê, natuurlik met die doel om hulle teen die gebruik van die aangehaalde woorde of uitdrukkinge te waarsku. Terloops aangemerkt: Prof. Changuion het hom die vyandskap van die deftige klasse op die hals gehaal (o.a. het S. de Lima ’n galagtige brosjure uitgevaardig) omdat hy dit gewaag het om daardie patois as „de taal der Kapenaren” te bestempel. Ook daardie brosjure is in die Biblioteek te sien.

Of die professor gehoop het om met die herstelling te slaag, blyk uit sy voorrede, waarin hy sê: „Wat het eerste (doel) betreft, wenschten wij eene poging aan te wenden, om *het Nederduitsch in Zuid-Afrika te herstellen*. Wij kunnen dit niet ter neder schrijven, zonder zelf te glimlachen om het denkbeeld, dat we ons, bij den aanvang dezer onderneming, misschien diets maakten, dat te *kunnen* doen. Drie jaren en zes maanden zijn er sedert verlopen, en in dien tusschentijd hebben wij zoo veel nieuwe proeven van onverschilligheid, ten aanzien van de Hollandsche taal opgemerkt, dat wij nu althans over de mogelijkheid om het kwaad te stuiten, geheel anders denken. Thans beschouwen wij de taal, waaraan wij onze moeite besteden, gelijk een geneesheer een ongeneeslijken lijder wiens kwaal in hare verderflijke uitwerkselen wel enigzins kan gematigd, wiens gewissen dood wel eenigen tijd kan vertraagd worden, maar op wiens volkomen herstel niet meer te hopen valt.”—Eén gevolgtrekking hieruit is dat die Nederlands hopeloos sleg was.

Nou laat ons sien of daar al te baie verskil was tussen die Afrikaans van vandag en „de taal der Kapenaren.”

Eén kleine hoofstuk het hy oor „Kaapsch Taaleigen. Zachte uitspraak”. (bl. 22). Daarin sê hy: „Wie zich voorneemt om zich aan onnaauwkeurigheid niet te stooten, kan zich, vooral na een verblijf van eenige jaren in Zuid-Afrika, met de Kaapsche uitspraak wel vereenigen: want zij is zacht en vloeiend, en vergt weinig van de

spraakorganen, hetgeen vooral in de zomermaanden niet onverschillig is. Toonen wij dat met eenige voorbeelden aan. De tusschen haakjes geplaatste letters worden verzwegen. *Hoe loo(p) je dan zoo langzaam? Wat stoo(t) je mij? Blij(f) nog wat. Zi(t) je daar goed? Ik g(e)loo(f) da(t) je gek is. Ik wee(t) nie(t) wa(t) je betaal(t).* In al deze voorbeelden worden de harde letters als *stootsteenen* uit den weg geruimd en de tong glij(dt) er over de woorden heen. Dit geldt ook van *â* je voor *als je* en soortgelijke afkortingen. Van daar ook dat *sch* van *r* gevolgd *sk* luidt: *skreeuwen, skrapen*, en zelfs wanneer geene *r* volgt: *skijnen, skande*. Opmerking verdient het, dat bij het verswijgen van *t* eene voorafgaande *w* tot *f* verhard wordt: hij *skreef* voor *schreewt*. Zelfs de zachtere tongletter *d* wordt achter *n* of *l* weggelaten: *zonnig, schullig*, voor *zondig, schuldig*.

„Nog eene bijzonderheid is het uitlaten van den uitgang *en* in de onbepaalde wijs: b.v. *A je nie kan krij nie, dan moe je nie blij nie*. Als gij niet kunt krijgen, dan moet gij niet blijven.

„Deze zijn hoofdtrekken der Kaapsche uitspraak; kleinere afwijkingen, enkele woorden betreffende, zullen in de *Proeve van Kaapsch Taaleigen* beter hare plaats vinden. Wij kunnen van dit onderwerp niet afstappen, zonder te erkennen, dat de beschaafde klasse overal haar best doet om het kenmerkende der Kaapsche spraak af te leggen, en dat veel van de hierboven opgegeven voorbeelden in de platte taal der onbeschaafde klasse t'huis hooren. Wie de Kaapsche tongval verzaakt wordt gezegd *Hoog-Hollandsch* te spreken. Een Engelschman spreekt doorgaans plat Kaapsch.”

Dus Afrikaans is sag en vloeiend geweest zelfs in 1844, en dis 'n 74 jaar gelede, en dit moes al taamlik vasgegroeit geweest het om so 'n aanmerking te verdien. Die vermy van harde letters is nou nog die gewoonte. „Bly”, „glo” is ons uitdrukkings. Die „sk” vir „sch”, die dubbele „nie” en die weglating van die uitgang „en” is almal ou dinge in die Kaap.

In die *Proewe* self, wat ek later aanhaal, is daar baie interessante medelinge. Maar vereers wil ek die Afrikaanse uitdrukkings uit die res van die boek uitsif.

Vir *boomgaard* of *bogerd* sê die Kapenaars *boort*.

Eier, hoender en *lammer* (enkv.) word deur die „min

„geoeffende Zuid-Afrikaner” gebruik. *Goeters vir goederen* ook.

Aanmerking oor *slecht*: Kaapse spreekwys: *Hij is zoo maar slecht van goedheid*. Changuion noem dit „naïf” en „bijzonder nadrukkelijk”.

Ge-verloren, gebedankt, word onder die Kapenaars gehoor. *Gevloord* (verlore) ook, onder die min geoeffendes.

In hulpww. gebruik die Kapenaars „dikwijls den meer dan volm. verl. van *zijn* waar de onvolm. verl. tijd bedoeld wordt: b.v. A. zegt tegen B.: *Ik heb u gisteren daar en daar gemist*. B. antwoordt: *Geen wonder; ik was ziek geweest.*”

Verder in verband hiermee sê hy: „Tegen de Hottentotsche spreekwijzen: *ek is, ek heef, ons het*, in plaats van *ik ben, ik heb, wij hebben*, behoeven wij beschaafde sprekers wel niet te waarschuwen; maar als *aardigheidjes* in het Zuid-Afrikaansche taaleigen, moet er tog in 't voorbijgaan van gerept worden.” En 'n kleine paar bladsye verder kry ons as „Kaapsch Taaleigen” „dat in de platte spraak alle uitgg. van den tegenw. tijd verzwegen worden: *ek kom, jij kom, hij kom; ons kom, jullie kom, hullie kom.*”

Dus, nou kry ons die ww. en die „ek” van *Die Huisgenoot*. Hoewel ek net na die Afrikaans soek, gee ek sy aanmerkings ook. Dis nie hier die plek om iets daaroor te sê nie. Maar belangrik is dit om op te merk dat hy drie soorte beoefenaars van „de taal der Kapenaars” het.

„Aan de Kaap”, sê hy, „zegt men *geweejde* kousen voor *geweven.*”

Hy handel oor die vervoeging van „onregelm. werk-w.w.” en sê „Eer wij tot de volg. kl. overgaan, waarschuwen wij tegen deze bijzonderheden van het Kaapsche taaleigen:

„(a) De verlenging van onbep. w. en verl. deelw. als *doene, gane, ziene; gegane, gezien*; zoo ook *gedoene* voor *gedaan* en *geslaan* voor *geslagen*.

„(b) De aanvoeging van *t* in den 1 pers. als *ik ziet, ik doet*, enz., en vooral bij omzetting: *Nu ziet ik hem*, enz.

„(c) Het gebruik van *gaat* voor *gaan*, b.v. *Ik zal hem gaat halen*. Dit laatste is een *hottentotisme*.”

Verder sê die Kapenaar *gebrenge, gedenke, gekoop* en *gezoek*.

In de Kaap word „bijzonder” misbruik gemaak van

die uitgang *lyk* by byww., sê hy, maar tot my spyt kry ek geen voorbeelde nie.

Tusschen word in die Kaap gebruik soos in „tusschen mij en tusschen u”. Die herhaling is oorbodig, sê die professor.

„Kaapsch Taaleigen” is dit om *want* met *waarom* saam te gebruik; b.v. *Ik heb mijn huis niet willen verkoopen, want waarom? Men gelooft algemeen dat de vaste goederen binnenkort zullen rijzen.*

Tussenwerpsels in die Kaap: *Sies! zoe! gonne!*

„Kaapsch”: *Hij 's een aarrige kerel, ik wil lievers nie mit hom te doen hebben nie.*

Vir „zich ergeren” is „Kaapsch” *zich verergeren.*

Hy is al te wys, danig wys. Hier het ons nou ons vriend „hom” en 'n ander vriend „danig”.

Vir 'n muur afkrap wat geskilder moet word, sê die Kapenaars *rapen.*

Die „gepeupel” in die professor se tyd het gesê *vryasie* (vryery), *bagasie*, *plantasie* (en dit was nie alleen die Kapenaars nie).

„Schrijft gelijkt gij spreekt’ is 'n zeer gewaagde stelling aan de Kaap”, sê hy.

Vir „schuldig zijn” sê die „Kaapsch” *schulden*, b.v. *Hij schuldt mij*, of ook wel, *hij moet mij veel geld.*

„Zeer opmerkelijk”, sê hy, „is het gebruik van overal het voorz. voor tusschen het wkw. en den 3 of 4 naamv. in te voegen: *Kan je nie voor mijn nie? Kent gij mij niet? Zie je voor die paard? Ziet gy dat paard? Ik geef voor jou wat moois. Ik zeg voor hom: ai jij sla voor die kind, ik zal voor jou bijkom.* Ik zeg hem, als jij het kind slaat, zal ik je weten te vinden.” Hierdie laaste voorbeeld gee ons „die” als gewone lidwoord, en „voor” ons teenwoordige „vir”. Die professor sê op 'n ander plek dat hy nie probeer om die spreekwyse in alle besonderhede weer te gee nie, want dis vir sy doel nie nodig nie. Hy bepaal hom by die een voorbeeld op elke plek en gee net daardie suiwer weer op daardie plek, so ver as ek die kan uitmaak.

Verder, die verdubbeling van die „nie” en „al”: *Eks al moeg al, ik kannie meer loop nie.* Hier het ons ons „moeg” ook

Daar word 'n groot klomp algemene Hollandse foute aangewys, waarvan 'n mens dadelik die bron van Afrikaanse uitspraak kan erken, maar my doel is om net die Afrikaans te soek. In die „proeve” self het hy baie te

vertel oor die waarde van so 'n versameling. Ek haal daaruit net soveel as wat met my onderwerp direk te doen het. Hy noem dit „inleidende aanmerkingen”.

„Het hoofddoel van de volgende verzameling”, sê hy, „gelijk men al dadelijk uit den titel van ons werk kan afleiden, was om het Nederduitsch, voor zoo ver de taal, die in deze Kolonie gesproken wordt, dien naam dragen mag, van deels geheel vreemde, deels verminkte woorden en spreekwijzen te zuiveren, of althans den weg daartoe aan te wijzen. Bij de dagelijks toenemende onverschilligheid op dit stuk, een natuurlijk gevolg van gebrek aan nationaliteit, en van de veelvuldige aanleiding om de taal zijner voorouders te verloochenen, kan men zich van zoodanige poging niet veel vrucht beloven. Belangstellende beoefenaars van het Nederduitsch, hoe weinig dan ook hier in getal, zullen, hopen wij, nog iets bruikbaar uit dit gedeelte van ons werk kunnen ontleenen, al zouden zij ook voor deszelfs gebreken (hetgeen wij geenszins verlangen) de oogen niet willen sluiten.

„Maar behalve de bedoelde nuttigheid, hebben wij, als bijkomend oogmerk, ons voorgesteld onzen landgenooten eene proeve te geven van het KAAPSCHE TAALEIGEN. Zoodanige proeven van gewestelijke spraakverscheidenheid zijn in de laatste jaren in het Taalkundig Magazijn voorgekomen, en wij gelooven, dat zij door letterminnaars, om meer dan eene reden, met belangstelling ontvangen, en in taalkundige nasporingen met vrucht gebruikt zijn. Heeft het zijne belangrijke zijde, om op te merken, hoe het Nederduitsch van het eene gewest van *Nederland* van dat van het andere verschilt, en hoe, door vergelijking, het eene taalgebruik het andere toelicht en opheldert, dan kan het ook niet onbelangrijk zijn, de eigenheden van het Kaapsch-Nederduitsch bijéén gesteld te zien. Hier toch is het voorwerp onzer beschouwing een tak, die allengs van den moederstam losgemaakt, en eindelijk geheel afgehouden, in een ander werelddeel wortelen geschoten heeft, en zich aldaar met nieuwe uitspruitsels verrijkt hebbende, en—niet zonder blijkbare mishandeling—op allerlei wijs met vreemd hout geënt zijnde, eene gedaante verkregen heeft, waarin de oorsprong, wel is waar, nog duidelijk zichtbaar is, maar welke, door veelsoortige veranderingen, van alle overige, aan den stam gebleven takken, genoeg afwijkt, om ons tot een afzonderlijke beschouwing uit te lokken.

„Dat deze verzameling onvolledig is, bekennen wij gaarne; maar eensdeels behoort onvolledigheid tot het kenmerkende eener *proeve*, en anderdeels was het ons oogmerk niet een *Lexicon Anti-barbarum* voor *Zuid-Afrika* te schrijven. Van beschaafde sprekers onder de Kapenaars verwachten wij een tegenovergesteld verwijt, dat van al te groote volledigheid.....De waarheid is, dat ik het met het opnemen van belagchelijke uitdrukkingen nog al schappelijk gemaakt heb, met opzet de zoodanige achterwege latende, die ik maar eenmaal gehoord had, en die ook hier als bespottelijk zouden afgekeurd worden..... Voorts moet ik nog opmerken, dat mijne *proeve in de Kaapstad* is opgezameld, daar ik zeer zelden, en dan nog zeer kort, buiten de stad vertoefd heb. Had ik meer onder de landlieden of, gelijk men hier zegt, de buitenmensen, verkeerd, dan zou ik nog veel naïefs en veel plomps bijéén gebragt hebben.....Wij hebben onnoodig geoordeeld om in alle voorbb. de platte Kaapsche spraak na te bootsen; deels omdat dit tot opheldering van het woord waar het om te doen was niets bijbrengt, en deels omdat die taal *in hare zuiverheid* alleen door Hottentotten en ander gepeupel gesproken wordt; eindelijk ook, omdat we onze onbedrevenheid daarin gaarne erkennen.....”

Nou volg die proewe, en op gevaar af om die leser reeds moeg te maak het voor ek bij so 'n belangrijke deel aangeland het, gee ek dié tog volledig weer, waar dit nie net 'n vreemde woord is nie. Hoedat die uitgang „en” wegge laat word by ww. het hy reeds gemeld. Die voorbeelde is syne, so ook die Hoog-Hollandse verduidelikings.

Aangaan (vir voortgaan); *aans* of *aons* (vir aanstonds); *aantrekken* (vir klere aantrek); ook *uittrekken*; *aanzienlijk* (vir mooi, een *aanzienlijk man*); *aardig* (*hij is zoo een aardige kerel*, lastig); *achterop-schoppen* (van perde, ens. : *dat mannetje schopt al achterop*); *achteros* ('n os wat tot die agterste paar behoort; spreekwoord : *De achterossen komen ook in de kraal*; de laatsten worden ook geholpen. Hierbij sê hij : „Om de kracht van dit spreekw. te gevoelen, moet men weten, dat er van negen tot twaalf paar ossen voor een wagen gespannen worden.”); *afnemen* (portret afneem); *afslagten* (van wild gesê : *een haas afslagten*—maar ook van slagvee, vir „villen, de huid afstroopen”); *aftrekken* (afskuif : *een venster aftrekken*); *Afrikaander* (Kapenaar. Men verstaat daardoor elk kolonist, die niet door geboorte of

afkomst een buitenlander is); *afvatten* (wegneem); *aja* (kin-
dermeid); *al* (dit bijwoord wordt even gelijk *niet* gewoon-
lijk dubbel gebruikt; *mijn geld is al op al*); *alláh!*; *alle-
baster* (knikker, verg. *goenie*); *allemensig!*; *allosie* (horlo-
gie of zakuurwerk); *amper* of *ampertjies*; *ander* (nog een,
b.v. *Geef mij een ander glas bier*); *apekleuter*; *arikreukel*
(’n klein mens); *arri!* (*arri!* vriendje, waar is mijn pijp);
asprés (met voorbedacht); *atjar*; *auctie* (verkoop bij op-
slag).

Baakster (baker); *baals-leven* (groot gedruis, opschud-
ding, verg. spektakel); *baar* (nieuweling, van slaaf); *baarsch*
(onhandig: *een baarsche jongen*, een ongeoefende slaaf);
baatje (baaitje, van baai, wollen stof; buis of mouwvest—
Hij krijg op zijn baatje; hij krijgt slaag); *bajan* (veel—ook
wel *banje*); *bakken* (spreekw.: *Morgen bak ons*, d.i. reken
er maar niet op, gelijk ons „Morgenochtend bij de koffij”);
bakkeleijen, of bij inkorting *bakkleijen* (vechten, elkander
uitkloppen); *bakleislag* (vechtpartij); *balie* (kuip of tobbe);
baljaren (stoeijen, ravotten); *balkon* (een verdekte colon-
nade voor of achter een huis); *bandiet* (misdadiger tot
boeijen en harden arbeid veroordeeld); *banketjes* (zuiker-
werk, in Holl. muisjes genoemd); *baskat* (kamizool of
mansborstrok); *basta* (*basta nou zingen!* houd nu op met
zingen); *bedleger* (bijv. nmw. voor bedlegerig); *bedragen*
(als zelfst. voor bedrag: *het geheele bedragen*); *beest* (os of
rund, van daar *beestevleesch* voor rundvleesch); *beginsel*
(*maak een beginsel*); *beviel* (als verl. tijd van bevelen);
bibies (in de kinderspraak, ongedierte op het hoofd); *bill*
(E. ontwerp van wet of conceptwet); *biltong* (rookvleesch,
aldus genaamd omdat het veelal uit een bilstuk gesneden
wordt, en in gedaante eenigzins met eene gerookte ossen-
tong overeen komt); *bijkomen* (*ik zal voor jou bijkom*);
blafon (*zolderbeschot* of *binnendak*); *blijven* (E. *to stay*.
Spreekw.: *Nu blijft er nog elf*, dat kunt gij mij niet wijs
maken); *bloesiel* (bloesem); *boeglam* (vermoeid; *boeta* of
boetje (kinderspr. broertje); *bogt* (met verzwegen eind-*t* in
’n afkeurenden zin gebruikt: *Jij is een bog van een kerel*;
dat is een bog van een verrekijsker); *bogtig* (nietswaardig);
bok (voor beide geslachten gebruikt, *bokkemelk*); *bokke-
baard* (bakkebaard); *bolderen* (met geraas aftuimelen: *Hij
kwam van de trap afbolderen*); *boldermakiesie* (*hij maak
boldermakiesie*, hij buitelt); *boort* (boomgaard); *borstrok*
(keurslijf of korset); *bottel* (flesch); *braaf* (erg: *hij*

is braaf ziek*); *breijen* (bereiden, *gebreide wijn*, geklaarde); *brongras* (waterkers); *brooddronkend*; *broodsuiker* (suikerbrood); *bul* (de eenige gangbare benaming van een stier); *bultzak* (stroozak of matras); *bus* (kinderspeeltuig, stooter).

Cadux (F. sukkelend); *canteen* (E.); *chap* (E. stempel, postmerk); *commando* (bende gewapende boeren, die op last van het koloniaal bestuur uitgezonden worden om de roofzucht der Kaffers te beteugelen, en zich voor gestolen vee schadeloos te stellen.—*Op commando gaan*; *committee* (comité); *convict* (zie *Bandiet*); *crapuleus* (F. overdadig, aan brasserij en onmatigheid overgeven. *Crapuleus gierig* is dus *contradictio in terminis*); *crediet* (in de spreekw.: *Ik geef hem daar crediet voor*, d.i. hij heeft er eer van); *Crethi en Plethi* (Jan en alle man, 1 Kon. i, 38).

Dalkies (voor dadelijkjes); *dam* (vijver); *dandy* (E. pronker, saletheertje); *dandysch* (poppig netjes); *daneboom* (den of denneboom); *danebol* (denneappel); *danig* (*die ouwe seur is te danig kwaai*, al te kwaad); *denkenswijs* (denkwijs); *diefte* (diefstal); *dispens* (provisiekamer of voorraadkast. O.H. *spinde*); *dolven* (grond twee of drie voet diep omspitten); *Domine* (noemt men aan de Kaap den voorlezer, terwijl de leeraar der gemeente altijd met *Eerwaarde* wordt aangesproken. De Kaapstad maakt op dit spraakgebruik uitzondering: daar heet de voorlezer *voorlezer*, en de leeraar *predikant*, en beide worden met *Mijnheer* aangesproken, terwijl *Domine*, als oude munt, geheel buiten circulatie geraakt is). *Dood* (wordt van vuur of licht gezegd: *Maak de kaars dood*; *het vuur gaat dood*, enz., d.i. uit); *dooje lijk* (lijk of dood ligchaam); *dop* (een groot glas, vgl. *steken*); *dot* (boertenderwijs, het hoofd); *draaijen* (in de spreekw. *iemand een kool draaijen*); *dreigen* (voornemens zijn: *ik heb al lang gedreigd u te bezoeken*); *dres* (E. dress); *dressen* (*ik ga mij dresen*); *dry-rot* (E.); *drillen* (*de soldaten drillen op de parade*, d.i. exercéren); *drossert* (weggelopen slaaf); *drukken* (of op een druk gaan, het hazepad kiezen); *dubbelslot* (een deur op dubbelslot, behoorlik gesloten); *durabel* (duur, *Fluweel draag ik nooit, dat zou al te durabel uitkomen*).

Echt (degelijk: *Hij heeft echt zeer gekregen*); *een* (in navolging van E. overtollig gebruikt: *dat is een mooie een*, *geef mij een groote een*); *eenders* (even zoo: *dat is eenders*, dat komt op hetzelfde uit); *eetmaal* (gastmaal); *ef-*

*) Bedoel hy hier „bra”?

jen (in de spreekw. van *der effen*, zoo even); *eijer* (ei. Spreekw. : *Hij maakt het van eijeren*, d.i. al te bont); *ellen-deling* (ongelukkige); *elpinie* (opienie, gevoelen); *enkelslot* (een deur die toe is, zoodat men ze zonder behulp van den sleutel openen kan, wordt gezegd op *enkelslot* te zijn; *enteren* (inboeken).

Facta (daadzaak); *fair* (E.); *fancy ball*; *flesch* (kelderflesch); *fiet* (opgekwikt: *Soe! jij is maar fiet van daag!*).

Gaat (*ik wil hem gaat zien*); *gang* (naauw straatje, steegje); *gatje* (gaatje: *Ik heb een gatje in mijn schoen*); *gantsch en gaar*; *géspel* (gesp); *gevreet* (verachtelijke benaming voor het aangezigt, nog erger dan het Holl. *bakkes* of *bakhuis*); *gonne!* (*Mijn gonne! is het al zoo laat?*); *grasduinen* (*Jij heb in mijn goed gegrasduin*, volop genoten); *guls-kop* (gulzigaard).

Haal (slag met 'n rotting, verg. *trek*); *hakschénen* (hielelen of hakken, van *haksenen*); *harlaboerla* (verward); *hartslag* (met verzwegen *t*; hart van 'n dier; bij onbeschaafde sprekers ook van mensch); *hint* (E. wenk); *hoender* (hoen of kip); *honeymoon*.

Ijzder (ijzer); *inbreken* (*Mijn paard is goed ingebroken*); *instal* (tot *instal* brengen, verval, of staken te zijn); *interest* (*hij heeft interest—voorspraak—bij het ministerie*); *interval* (*Die kerel heeft allerlei intervalletjes, zonderlinge inval*).

Jagten (op jagt rijden of gaan jagen); *Jakopever-oogen* (uitpuilende oogen); *jammer* (*Ik is jammer voor jou*); *jekkert* (jagtbuis); *jilletjie* (grapje: *Zij maken er een jilletje van*); *jongen* (elke slaaf van het M. geslacht; *ouwe jongen*); *jongentjes* (van jonge katten of honden: *onze kat heeft jongentjes*).

Kaapsch kind (*Kapenaar*, verg. *vaderlandsche kerel*); *kaartkaart spelen*; *kameljoentje*; *kamferfoelie*; *kantoor* (de *predikant* is op *zijn kantoor*, boekvertrek); *karakter* (getuigschrift); *kardoes* (peperhuisje); *karet* (schildpad: *een karettlen kam*); *karkatje* (zeertje aan het ooglid); *kas* (in dat geval: *in die kas van zaken*); *kat* (geesel van touwtjes); *kazarne* (kazerne); *keer* (*te keer gaan*: een groot misbaar maken); *kinkel* (*kinkel in de kabel*); *klamaat* (klimaat); *klanken* (klinken, dat *klankt anders*); *klapperdot* (hoofd, boertenderwijs); *klas* (klasse); *klavernet* (klarinet); *knijptang* (nijptang); *knipmes* (spreekw. *een paard knipmes rijden*); *knops* (duw of stoot met de vuist); *koegel* (kogel); *koejaves* (guava); *koerang* (*koerang van geld*: schaars); *kogchelen*

(perde of osse wat mekaar bijt of stoot. Vandaar *kogchelstok*); *koken* (met de zweep; zoo raken dat de striemen een brandende pijn veroorzaken); *kombaars*; *kombuis* (algemeene benaming voor de keuken); *kop* (vrij algemeen voor hoofd: *mijn kop is zeer*); *korrel* (mikijzer of visier van een schietgeweer); *kost* (*de kost is op tafel, de kost wordt koud, padkost*); *kraal* (*veekraal*); *kraam* (spreekw. in de *kraam vallen*); *krabbetjes* (oorringen); *kreps* of *krips* (*kraag: Krijg hem in de kreps*); *kriekie* (veldkrekkel); *krikvorsch* of *pad-dak*; *krupsies* (*Die man is vol krupsies—verouderde kwalen*); *kuijeren* (uit logeren gaan); *kurken* (krukken); *kurkentrechtter* (voor -trekker); *kwaai* (kwaad; zoo ook *rooi* voor rood); *kwellen* (zwellen).

Lager (leger); *laksman* (beul); *lamoen* (aan de Kaap onderscheidt men *zoete* en *zure lamoenen*, de eerste de Sinasappel van Holland); *lamoensop* (spreekw.: *Hij laat er zure-lamoensop onder loopen*; hij neemt zijn pligt ten halve waar); *laning* (laan); *langs* (*Kom langs mij ai jij durf, bij of naast met 'n bijkomende vijandelike beteekenis*); *lat* (of *latje*); *lawaaï* (of *lawei*); *lekker* (*Die pen schrijft lekker, lekker lijf maken*); *leven* (*al mijn leven, voor altijd*); *liederlijk* (slordig, onachtzaam: *Ik ben te liederlijk gekleed om in gezelschap te gaan—mijn hoed is te danig liederlijk*); *lievers* (liever); *lijn* (regel: *Schrijf een paar lijntjes*); *lik* (aan de *lik*, aan den drank); *loer-schep-op* (klaplooper); *loopen* (wandelen, *ik hardloop, hij het gehardloop*).

Makéren (*Wat makeer die huis?*); *makrol* (macaron, F.); *mamma*; *pappa*; *manél*; *mangels* (keelklieren); *manskerel*; *martevaán* of *martevaam* (watervat tot huisgebruik); *maskie* (al is het ook: *Maskie is ik ziek, ik wil nie t'huis blij' nie: al ben ik ook ziek, enz.*); *maters* (*Ik is nie van jou maters nie*); *meestergoed* (medicijnen); *memme* (min of voedster); *mensch* (*Een mensch kannie verdragen nie*); *mer-te* of *merting* (*myrte*); *moddras* (modder of slijk); *moeg* (moede); *mos* of *mus* (immers: *Ik weet mos wat ik doe*); *motje* (tante); *movéren* (tergen: *Jij moveer maar voor mijn*).

Negotie-winkel; *nemen* (een wandeling nemen); *noij*, meerv. *noijs* (jufvrouw. Het verkleinw. is *nonna*); *noordkaper* (walvisch).

Objectie (*Ik heb geen objectie*); *oest* (oogst); *onder* (beneden); *onderbaadje* (vestje); *onderdeur* (*over de onderdeur kijken* wordt gezegd van meisjes die in aanmerking beginnen te komen); *onderste boven* (ontsteld); *ongevoelloos* (ge-

voelloos); *ontstoken* (verstoken of beroofd); *onvertogen* (onbetamend); *oorlam* (slim); *oorwaks* (oorveeg); *op* (*die wijn is op*); *opgestoken* (voor opgestookt); *opkogelen* (met klein geweer uit eene schuilplaats opjagen); *opscheppen* (*er is opgeschept*: het eten is op tafel); *opstopper* (een die vogels enz. opzet voor eene verzameling); *optellen* (oprapen of opnemen, b.v. *Tel die speld op*); *orlementen*; *otje* (varken); *ouwelap* (een penny); *overigheid* (overheid); *overentover*.

Paaiboelie; *pad* (*wagenpad, ompad*); *padkost*; *paddak* (kikvorsch); *pampoer* (pompoen); *pampoentjes* (gezwollen keelklieren); *pappelallekoorts* (denkbeeldige kinderziekte); *parmentorig* (stijfhoofdig); *particulier* (*Hij is er particulier op*); *peeg* (*iemand aan de peeg houden*, gedurig tot een of ander werk inspannen); *pensen* (mrv. van penny); *piet* (*ouwe piet*, oude wijn); *pierinkie* (theeschoteltje of bordje); *pik* (*pik in het zwart gekleed*, in plaats van, *in pikzwart*. Verg. *spier in 't wit*); *poeskop* (zekere soort van walvisch, ook een os zonder hoornen of wiens horens langs den kop af naar den bek gebogen zijn); *poespas* (jammerlijk gekneusd en verbrijzeld: *Ik heb een slag met een hamer op mijn hand gekregen en nu is mijn duim poespas*); *poot* (*poot aan spelen*, gemeene spreekw. voor de handen uit de mouw steken); *prop* (kurk van een flesch).

Raaislag (*Ik ben er met een raaislag zoo lekker achter gekomen*); *raps* (een tik, een vlugtige slag); *raspel* (rasp); *regt* (*Ik ben regt*: *ik heb gelijk*); *reg reg* (in goeden ernst. Het tegenovergestelde is *tjakki tjakki*. *Hij maak geen spulletjes, maar hij sla reg reg*); *remmen*; *remketting*; *respekt* (*Ik heb respekt voor spinnekoppen*); *rispes* (rupsen); *robbedoe* (een meisje of vrouw, die ruw en sterk is, wie niets deert of let); *roeijer* (*Mijn roeijer is gebroken*—riem); *róman* (román); *ruggens* (heuvelreeksen).

Sambok; *sambreel*; *saroet* of *seroet*; *schacherij* (kroeg); *schalten en walten*; *schawachter* (herder); *scheef* (*hij is scheef*, of *schief is hij*; hij kijkt op zijn neus); *schempen* (schimpen); *schenderen* (*den Sabbat schenderen*); *scherpioen* (schorpioen); *schets* (wenk); *schietroer*; *schilder* (ambachtsman en kunstenaar); *schindloeder* (spreekw. *Schindloeder met iemand spelen*, gelijk oud vuil behandelen); *schoenlapper* (vlinder of kapel); *schoerekelen* (bekijven); *schoft* (de benaming van den afstand, dien met met een span paarden of ossen achteréén aflegt); *schoon* (geheel: *Ik heb het schoon vergeten*); *schoonder* (*schoonder pret*); *schoppe-maai* of *schoppelemaai* (schommel of schop); *schulden* (*Jij*

schuld mij bajaran geld); *settelaar* (aanbouwer: *Jou settelaar is* een scheldnaam voor elken havenloozen landlooper); *seur* (mijnheer. *Ouwe seur* is de heer des huizes en *seurtje* of *klein-seur*, de zoon of jonge heer); *sies!* (het woord is veel nadrukkelijker dan ons *foei!*); *slag* (*nog een slag*, nog eens; *slams*; *slammert*; *slim* (schrander); *smeerkanis* (vuilik); *smeerwinkel* (kruidenierswinkel); *soldaden* en *graden*; *sop* (soep); *sopkom*; *spaansch-spek* (meloen); *spat* (blaasroer); *spat* (*spat zetten*, op den loop gaan); *spek* (voor spek en boontjes loopen); *spier*; *spioen* (bespieder); *spochten* (pronken); *spot* (voor *spot*, of *verspot zijn*); *staatsie* (zendelings *staatsie*, zendelings post); *stampen* (*Ik stamp mijn kop aan de deur*, stompen); *stander* (olie en azijn stelletje); *stelletje* (meubel voor de binnenkamer); *steken* (*een dop steken*, spreekw. der Hottentotten; *in de wagenpad steken*, wegjagen); *stevels* (laarzen); *stijf aan* (gedurig); *strandjut* (strandwolf); *stukjes* (*stukjes draaijen*); *suikerbrood*; *stutten* (*iemands geboden stutten*; zeg *stuiten* of *schutten*. Dit laatste wordt eigenlijk van water gezegd, dat door een schot of beschutsel in zijn' loop gestuit wordt; van daar een schutsluis, en de spreekw.: ik zal er een schotje voor schieten. d.i. ik zal het beletten).

Tabbert; *kindertabbertje*; *tafelgoed* (*tafelgoed waschen*, vaten wasschen); *tamaai* (*Die man het een tamaai neus*); *tammeletje* (suikertafeltje); *tata* (in de spraak der kleurlingen, vader); *tauxeren* (taxeren); *tegen* (*zij is blank tegen mij*); *tempel* (de slaap van het hoofd); *tender* (aanbieding); *theewater* (*een kopje theewater drinken*); *tittel* (eernaam); *tjakki tjakki* (*Hij is tjakki tjakki ziek*, kwansuis); *tjoep* (stil. *Hij was zoo maar tjoep van de plek af*); *tjoerang* (*jij maak tjoerang*, jij speelt valsch); *toe* (*met toeë oogen*); *toltol spelen*; *transeer-mes* (voorsnijmes); *transeren* (dresseren: *Mijn paerd is nie goed geleer nie, hij het een slechte transeermeester gehad**); *Trap der Jeugd* (spreekw: *Hij ziet er uit als een gescheurde Trap der Jeugd*, havenloos en ongedaan); *trekken* (*trek jou pad*, loop heen); *trek* (een slag, *Geef hem een paar trekken*); *tres* (galon); *tronk*; *trop* (troep, *een trop menschen, trop schapen*).

Uiteren (uiten); *uitgedorst* (uitgedost); *uithalen* (het uitweiden van geschoten wild); *uitpikken* (uitkippen); *uitpietsen* (afrossen); *uittrekken*; *uitwaaijen* (*ik het***) *mit*

*) Let op die „paerd” en die ww. „het”.

**) Weer „het” hierdie keer 1ste pers. enk. teenwoordige tyd.

hom nix uit te waaij' nie, ik heb geen boodschap met hem).

Vaderlandsch (zoo heet bij den buitenman al wat van de Nederlanden komt, b.v. : *een vaderlandsche koe, vaderlandsche drank, d.i. jenever. Een Hollander heet een vaderlandsche kerel, in tegenoverstelling van een Kaapsche kind, hoewel de laatste misschien een hoofd grooter is dan de eerste); vallen (in de kraam vallen); vark (varken); vatten (nemen, vat zoo een koekje. Verg. afvatten); veels (veels geluk); vel (omslag van een boek); vellekijker (verrekijker); vellen (villen, de huid afstroopen); vendutie; verergen (zich; ik vererg mij); vergelijken (vergelijken); verknorsing (in de knel of benaauwdheid); vermaken (deren; Hij kan mijn nix vermaken; hij kan mij geen kwaad doen); vernibbelen (zich; zich schromelijk ergeren, zonder het te doen blijken); vernielen (mijn goed verniel van de regen, bederft); vingergoed (vingerhoed); vlei; voelen (ik voel koud, warm, plezierig, enz.); voor (Ik zeg voor hom); vlekken (visch open snijden en schoon maken); vrekken (mijn paard is gevrekt, gekrepeerd).*

Wagenpad; waterlemoen (watermeloen); wat (voor wat doet hij dat); wertschaften (zij heeft den ganschen dag te wertschaften); wijs (jij is al te wijs); wintersen (Ik draag die stevels al twee wintersen); wintersch (wintersche handen).

Zaam of zaamzaam (ik ga zaam, ga jij ook meê zaam?); zeer (iemand zeer maken; zeer krijgen); zeilgaren (bindtouw); zet of set (een set menschen, juweelen; een theesetje); zeus'tema (systema); zevenen (zenuwen: De vrouw kreeg het op haar zevenen); zoe of soe! (Zoe! wat een hitte!); zolder (Zomers slaap ik onder en 's winters op zolder. De huizen hebben doorgaans maar eene verdieping); zondenaar (zondaar); zonder (Hij gaat met zonder hoed op straat); zoo maar of zoomerzoo (goedsmoeds, zonder reden: Hij slaat voor mijn zoomerzoo); zuchtig (ziekelyk); zure-lamoensap (Hij laat er zure-lamoensap onder lopen); zwaveltje (zwalwtje).

Diegene wat belang stel in die geskiedenis van Afrikaans kan hier die hele hedendaagse Afrikaans kry. Die ww. „is”, „het,” die voornaamwoorde „ek, jy, hy, ons, jullie, hullie”, die ou vriend „hom,” die dubbele „al” en „nie”; die „voor” van „vir jou”; die „nou”; selfs die lidwoord „die,” ensovoorts. Maar na hy alles gekry het, is die voorbeelde wat die professor op party plekke gebruik het, alte interessant; en dit sal die moeite van uitsoek werd wees,

as die leser sal oplet hoedat hy verskil maak selfs tussen „minder beskaafden” en Hottentotte wat die gebruik van Afrikaans betref.

Waar hy in die algemeen op foute wys, kry ons baie van ons Afrikaanse vorme, soos b.v. „Fransie,” „glaasie,” waar ons die „ie” as verkleinw. uitgang kry, en nog baie ander, maar dis by hom geen „Kaapsch Taaleigen” en dus vir mij doel onbruikbaar gewees. Die teëstander van Afrikaans, as hy die moeite gedoen het om sover te lees, sal sien dat ek baie sorgvuldig al die afkeurende aanmerkings oor die „Hotnotstaal” afgeskryf het.

[Terwille van diegene onder ons lesers wat misskien nie so op hoogte van taalsake is nie, wil ons net met ’n enkele woordjie daarop wys dat die etimologieë van prof. Changuion nie altyd juis is nie. *Baadjie* v.v. het niks met *baai*, „wolstof”, te maak nie, maar is oorspronklik ’n Maleise woord; *tjap* is nie uit Engels nie, maar uit Maleis ontleen; en *dispens* of *spens* kan onmolek van die Oudhollandse *spende* of *spinde* kom: dit is òf Oudfrans òf Portugees.

Sulke foutjies egter sal ons prof. Changuion van harte vergewe, daar sy werk in ander opsigte van soveel belang vir die geskiedenis van die Afrikaanse taal is. Hy het in 1840 begin om tiepies Afrikaanse woorde en uitdrukkinge te versamel, sodat sy lysie feitlik uit die dae van die Voortrekkers dateer. Sy „Proeve van Kaapsch Taaleigen” is dan ook met reg genoem „die eerste bewuste en uitvoerige dokument van die Afrikaanse taal.”—RED.]

---

§75—HUGENOTE-KERKHOF IN FRANSHOEK.

Wat ons op taalgebied van hierdie kerkhof leer, is dat reeds vroeg in ons geskiedenis geknoei is aan die spelle van name. Volgens die oudste grafklip in die begraafplaas is J. Slabber in 1699 daar begrawe, en die jongste grafklip toon aan dat D. M. Kotze in 1818 daar ter aarde bestel is. Sedert dié tyd is die kerkhof in onbruik geraak, daar La Motte drie myl ver van die dorp Franshoek verwyder is. Die plek was nie ommuur nie, maar lê ope in die veld; dit het woes geword; bosse en ander struikie het die plek ingeneem, totdat mnr. Frans Retief hom oor die verlate toestand van die plek ontferm het. En dit is om hartseer te word om te sien hoe alles nou weer in puin lê. Van sy arbeid het hy die volgende mededeling laat druk:—

FRANSCH-HOEK.

OUDE BEGRAAFPLAATS DER HUGENOTEN.

Op de plaats La Motte te Fransch-Hoek, en thans behoorende aan den Heer H. L. Pepler, J.zn., is de oude Begraafplaats der Hugenoten, die, nadat zij om hun Protestantsch geloof in Frankrijk door de Roomsch-Katholieken vervolgd waren, tusschen de jaren 1685 en 1690 naar de Kaap zijn gekomen en zich metterwoon hebben gevestigd in de tegenwoordige Paarlsche afdeeling en vooral te Fransch-Hoek, welke toen natuurlijk een wildernis was.

Bovengenoemde Begraafplaats, in het veld gelegen, is nu gedurende bijna 100 jaren aan haar lot overgelaten, en zij zou wat later onherkenbaar en voor nageslachten verloren geweest zijn, indien men zich nu langer daarover niet zou bekommerd hebben. Doch nu heeft de Heer F. J. Retief, met hulp van den Heer Pepler, gedurende een paar maanden zijn tijd eraan besteed, de graven in orde gebracht en ze omheind. Op 63 van deze graven heeft hij grafsteenen gevonden—rivierklippen, waarop de namen dier overledene vaderen uitgehouwen zijn en nog gelezen of ontcijferd kunnen worden. Vele van deze steenen werden onder den grond gevonden, waarin sommige tot een diepte van meer dan 2 voet gezonken waren.

De Heer Retief heeft de volgende lijst van namen en jaargetallen bereid, welke hij op steenen op sommige dier graven heeft gevonden:—

LIJST DER NAMEN.

	(Gestorven).
1. Zara Delpont	1793
2. Johannes Maree	1761
3. M. B. C. Houman	1807
4. H. G. L. Roux	1815
5. R. G. du Toit	1811
6. A. G. E. du Toit	1817
7. J. P. R. van der Merwe	1816
8. Claudina van Huter	1786
9. G. P. du Toit	1793
10. G. M. du Toit	1807
11. A. G. Joubert	1779
12. K. I. van der Merwe	1731
13. A. Delpont	1704
14. I. W. J. Roussauw	1777

15.	A. B. de Villiers	1797
16.	L. A. D. Roussauw	1779
17.	H. I. G. Hauman	1805
18.	M. I. C. Deto, G.B. 1707	1790
19.	I. A. B. van Jaarsfeld	1766
20.	D. M. Kotze	1818
21.	O. F. de Villiers*	1791
22.	G. du Toit*	1793
23.	H. Vermeulen*	1797
24.	J. Hugod*	1779
25.	Jen Roi*	1779
26.	Won. L. Ormans*	1774
27.	F. O. Nortie*	1774
28.	G. van der Bijl*	1729
29.	W. P. Retif*	1744
30.	D. van Niekerk*	1765
31.	J. Marais*	1779
32.	O. van Schalkwijk	1761
33.	N. Malherbe*	1779
34.	C. E. van der Merwe	1779
35.	F. le Long*	1761
36.	F. Jordan*	1801
37.	G. J. le Roex	1801
38.	W. van As	1790
39.	P. du Plesses	1787
40.	W. Malan, G.B. 1617	1701
41.	C. du Buis*, G.B. 1619	1714
42.	H. du Pre*	1794
43.	F. A. Bruere*	1796
44.	Paul Roux, E.O.D.W.S.*	1735
45.	C. J. Theron	1797
46.	T. Roos	1799
47.	G. J. Joubert	1779
48.	J. F. Penard	1779
49.	G. J. Mulder	1791
50.	A. L. vosloo	1792
51.	F. J. de Wet	1794
52.	P. Mol	1799
53.	G. W. Lauw	1799
54.	C. H. Brenk	1807
55.	P. J. du Toit, Geb. 1700	1761
56.	C. Voeljoen	1794

---

*Vrymesselaar.

57.	J. P. le Clerq	1707
58.	C. S. Mostert, Geb. 1666	1737
	Anna Deto, Geb. 1677	1755
59.	G. J. Beijrs	1799
60.	E. Vroneman	1800
61.	H. G. Vroneman	1816
62.	F. J. Nodee	
63.	J. Slabber	1699 ¹⁾

§76—HUGENOTE-KERKHOF IN DALJOSAPHAT.

Dieselfde lot wat die Franshoekse kerkhof getref het, het hierdie Hugenote-rusplaas ook te beurt geval. Dit lê tans woës en verlate—sonder muur of enige beskerming teen vee en gedierte. Wie almal daar begrawe lê, is nog nie uitgemaak nie, want die grafte is met bosse toegegroeï.

Onderstaande mededeling—gepubliseer in *Die Burger* van 29 Okt. 1924—gee 'n beskrywing van die teenswoordige toestand van hierdie Hugenote en hul kinders se laaste rusplek. Is hier grafklippe verwyder om huise mee te bou, dieselfde het op Franshoek gebeur.

HUGENOTE-KERKHOF IN DALJOSAPHAT.

Skande vir die Teenswoordige Geslag.

Mnr. J. J. van der Merwe van De Hoop, Daljosaphat, skrywe op 27 Oktober aan die Paarl Post:

Geagte Editeur,—In u blad van 21 deser sien ek dat mnr. Von Wielligh in sy stukkie omtrent die verwaarlosing van die ou Hugenote-kerkhof o.m. aanhaal van die klein kerkhoffie in Daljosaphat wat daar verwaarloos uitsien. Hy haal ook aan omtrent die kerkhofklippe wat daarvandaan vervoer is. Wel, die ou kerkhof lê gedeeltelik op my plaas, en die grootste en nuutste gedeelte val op die plaas van 'n buurman. Toe ek die plaas enige jare gelede in besit geneem het, was die kerkhof reeds dik oorgroeï met bosse en bome, maar die klippe was tog nog by byna elke graf te sien, met die voorletters van die ontslapene daarop uitgebeitel, asook die datum. Daaronder was enige van 1760 tot 1775, en die grootste aantal teen die begin van die vorige eeu gedateer. Daar was (soos begryplik is) 'n groot aantal Du Toits by, en baie dae, terwyl ek daarna staan kyk

¹⁾ Die naam van Erasmus is deur mnr. F. Retief uitgelaat.
—Die Skrywer.

het, het ek gewonder waar die nageslag van die ou voorvaders vandag is. Dit grief my altyd as ek daar kom om te sien in watter oorgroeide en verwaarloosde toestand die kerkhof is.

'n Paar jaar gelede het 'n eienaar van die naburige plaas—hy is nou nie meer in besit van die plaas nie—wat bouwerk daar gedoen, en dit is my vertel dat hy al die klippe van die kerkhof opgehaal het en die fundamente daarmee gelê het. Toe ek die kerkhof weer besoek, vind ek dat al die klippe, behalwe een (wat moeilik te vinde is) verwyder is. Welke reg iemand had om so iets te doen, weet ek nie. Ek het dit dadelik bekend gemaak, maar daar is deur niemand, sover ek weet, aan die saak iets gedoen nie.

Nou, is dit nie 'n skande dat 'n kerkhof van ons ou voorvaders so verwaarloos word en nog eindelik ook die klippe afgehaal word nie? As daar vandag een van my direkte voorouers begrawe was, sou ek daar seker werk van gemaak het, maar ek is maar ook 'n vreemdeling wat hier ingekom het. Dog ek vra nogmaals, waar is die nageslag van diegene wat daar begrawe is? As 'n afstamming van die Hugenate, op wie ons trots kan wees, skaam ek my dat so 'n kerkhof so behandel word, en ek sal graag wil sien dat dit skoon en reggemaak word. Daartoe is ek gewillig om te help, as daar ander mense ook is wat hulself daarvoor ontferm.

'n Paar jaar gelede is 'n ondersoek gedoen op die landskantoor of die kerkhof nog gereserveer is, en dit is gesê dat niemand reg had om enige inbreuk op die kerkhof te maak nie. Gevolglik behoort die kerkhof vandag nog, soos in vroeër jare, aan die famielieverwante en belanghebbendes van diegene wat daar begrawe is, en dit is ons plig om toe te sien dat ons vir die ou voorvaders meer respek toon. Die kerkhof moet dus skoongemaak word, en indien moontlik moet die klippe teruggekry en weer op die grafte gesit word, al weet ons dan nie juis watter klip op elke graf tuis behoort nie.

Terwyl mnr. Von Wielligh aan die saak geroer het, skrywe ek die stukkie met die vertroue dat aan die verwaarlosing van ten minste die kerkhof in Daljosaphat 'n einde gemaak word.

SKRYF DIT IN 'N BOEK EN LÊ DIT IN DIE ORE VAN DIE NAGESLAG.

SLOTWOORD.

ONS GESELSTAAL het ons nou deurgelees. En dit was al die tyd onder die lees of ons met ons volk in hul huise, in hul tente, in hul hartbees- of matjiesgoedhuisies sit koffie drink en gesels het. Nou klap ons die boek toe. En dink hieraan: Die waspoor van voortrekkerswerk lê duidelik op die hobbelrige vlaktes, deur diep riviere en oor klipperige rantjies—die waspoor wat lei na daardie deftige huise, na daardie wit tente en na daardie nederige veldhutte waarin ons volk nog sit gesels. Gaan luister, dan hoor ons die taal van die hart, die fluisteringe van liefde en die ontboeseminge van haat en nyd. Lag mee of huil saam! Maar bo alles: Slaan ag op die woorde; dan eers maak ons kennis met „ons geselstaal”.
